

PROJEKT B.E.A.R.S. - „VZDELÁVANIE, INFORMOVANOSŤ A VÝSKUM MEDVEĎOV NA SLOVENSKU“

THE B.E.A.R.S. PROJECT: BEAR EDUCATION, AWARENESS AND RESEARCH IN SLOVAKIA

Svetlana BEĀKOVÁ & Robin RIGG

^{1,2} SWS - Slovak Wildlife Society, Spoločnosť pre výskum, vzdelávanie a spolužitie s prírodou, P.O. Box 72, SK - 033 01 Liptovský Hrádok; e-mail: info@slovakwildlife.org

ABSTRACT

The B.E.A.R.S. Project - Bear Education, Awareness and Research in Slovakia - is an initiative of the Slovak Wildlife Society designed to reduce bear-human conflicts and hence support efforts to ensure the long-term survival of bears in the Western Carpathian Mountains. The main aim is to foster understanding and acceptance of bears, with an emphasis on providing information as well as practical help on how to prevent problems.

Since the project was launched in 2003, several activities have been completed or are underway. A teaching manual called “In the tracks of bears” has been published and distributed to those involved in working with children aged 6-16 years, at primary and secondary schools, youth clubs, centres for free time, scout groups and State Nature Conservancy staff across all regions of Slovakia with bears. A full-colour A2 wall calendar featuring “A year in the life of a bear” has also been produced, along with various other educational materials. A photographic exhibition and seminars and lectures for pupils and teachers have been held.

A project website with both Slovak and English language versions has been set up at www.medvede.sk (“medvede” is the Slovak word for bears). The site is intended to be a tool to raise awareness of bears, reduce negative feelings and so promote better co-existence. In addition to basic information on the biology of the brown bear as well as of the other seven species of bears worldwide, the site offers the best available information based on scientific research in Slovakia and elsewhere, comparison with situations in other countries, proven methods to reduce or prevent problems with bears and much more. The main target groups are school children, students and young adults, teachers and journalists as well as others living, working or visiting areas with bears. Because reports on television and in newspapers are often sensationalised and present a distorted view of bears that influences public opinion and levels of acceptance, a section on news and comment has been included to provide a more complete and accurate picture.

In addition to further seminars, lectures, a “Bear Camp” and an art/literary competition for children, activities planned for 2005-06 include the installation of bear-proof refuse containers and the production of a Slovak version of the video “Staying safe in bear country”.

The B.E.A.R.S. Project has been financially supported by the World Wide Fund for Nature (WWF), Alertis - fund for bear and nature conservation and The World Society for the Protection of Animals (WSPA).

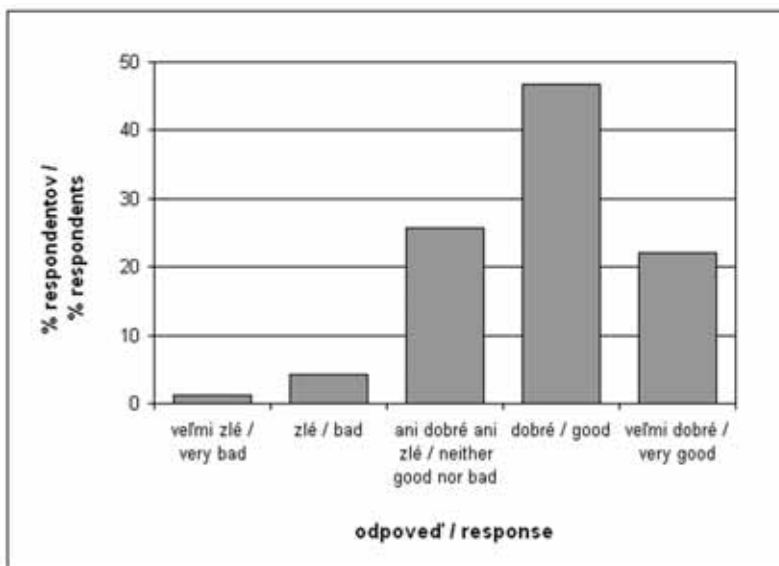
Key words: awareness, bear-human conflicts, European brown bear, education, preventive measures, *Ursus arctos*

Úvod

So zvýšením početnosti medveďa hnedého (*Ursus arctos* L.) na Slovensku v druhej polovici 20.storočia, vzrástli aj konflikty medzi človekom a medveďom. Úroveň vedomostí obyvateľov a turistov ako sa treba správať na území s výskytom medveďa je nízka. Nebezpečná situácia nastane, napr. keď je nedbalo uložená potrava či odpadky. Negatívne stránky medveďa sú častokrát v správach, čo u ľudí vyvoláva strach. Tento stav je pre medveďa ohrozujúci, pretože verejnosť by sa mohla prestať zaujímať o ochranu medveďa.

Na túto situáciu reagovala SWS - Spoločnosť pre výskum, vzdelávanie a spolužitie s prírodou projektom B.E.A.R.S. - „Vzdelávanie, informovanosť a výskum medveďov na Slovensku“ - na podporu dlhodobého prežitia medveďov v Západných Karpatoch. Hľadáním spôsobu ako znižovať konflikty, poskytnutím informácií a praktickou pomocou, ako sa vyhnúť problémom, by sme chceli zvýšiť vedomosti a akceptovanie medveďov.

S projektom sme začali v roku 2003 prieskumom verejnej mienky o medveďoch, vlkoch a rysoch (WECHSELBERGER et al. 2005) následne po konferencii o problémových medveďoch a vydaní zborníka (RIGG & BALEKOVÁ 2003). Zistili sme neutrálne až pozitívne postoje voči medveďom (obr. 1). Najčastejšou odpoveďou na otázku problémov manažmentu medveďa bol uvádzaný nedostatok informácií a problémy s ľuďmi. Viac ako 90% respondentov prejavilo záujem dozvedieť sa viac o veľkých šelmách.

Obr. 1 Odpovede miestnych obyvateľov (n = 1 108) na otázku, „To, že sú na Slovensku medveďe je zlé, dobré, alebo ani dobré ani zlé?“

Fig. 1 Responses of local residents (n = 1 108) to the question, “That in Slovakia there are bears is good, bad or neither good nor bad?”

Cieľom projektu je:

- zvýšiť toleranciu a pochopenie medvedov na Slovensku
- podporovať ochranu medvedov a ich prirodzených biotopov
- zvýšiť vedomosti verejnosti o tom, ako byť v bezpečí na území s výskytom medvedov
- poskytnúť najlepšie informácie získané vedeckým výskumom
- povzbudiť aktívny záujem detí a mládeže o prírodu
- prispieť k vedeckému výskumu medvedov
- zlepšiť kvalitu údajov, ktoré budú k dispozícii pre manažérov, médiá
- otestovať, nainštalovať a propagovať preventívne opatrenia

AKTIVITY**Výskum a monitoring:**

- prieskum verejnej mienky
- štúdium ekológie medveda
- monitorovanie a vyčíslenie konfliktov medzi medvedom a človekom
- vypracovanie stratégie zredukovania konfliktov

Prevenia a obmedzovanie škôd:

- spôsoby ochrany hospodárskych zvierat
- návrh a inštalácia medvedom nedostupných kontajnerov

Povedomie verejnosti, vzdelávanie a informácie:

- webová stránka
- besedy pre učiteľov
- súbor metodicko-didaktického materiálu pre učiteľov (BEŤKOVÁ & RIGG 2004)
- slovenská verzia filmu „Ako byť v bezpečí na území s výskytom medvedov“
- tábor „Medvede a príroda“ a ďalšie aktivity v teréne pre deti a mládež
- výstavy fotografií a umeleckých diel s náučným textom o medvedoch
- literárno-výtvarné súťaže pre deti a mládež
- prezentácie a besedy pre dospelých a deti
- informačné letáky
- pravidelný kontakt s novinármi
- kalendáre, pohľadnice, samolepky, trička

Webová stránka

Bola vytvorená stránka projektu na internete v slovenčine aj v angličtine na adrese: www.medvede.sk. Táto stránka má byť prostriedkom na zvýšenie povedomia o medvedoch, redukovanie negatívnych pocitov ľudí voči medvedom a podporenie lepšieho spolužitia. Okrem základných údajov o biológii medveda hnedého ako aj o ostatných siedmich druhoch vo svete, stránka ponúka najlepšie dostupné informácie založené na vedeckom výskume na Slovensku a inde, porovnanie so situáciou vo svete, overené metódy ako redukovať a predchádzať problémom s medvedmi a rôzne vzdelávacie pomôcky.

Hlavnou cieľovou skupinou sú žiaci škôl, študenti a mládež, učitelia, novinári, výskumníci a manažéri ako aj ostatní, ktorí žijú, pracujú alebo navštevujú oblasti s výskytom medvedov. Súčasťou stránky sú správy a komentáre, ktoré majú za úlohu poskytovať vyváženejší a presnejší pohľad ako je častokrát prezentovaný v televízii a v novinových článkoch.

Plány do budúcnosti

- rozšíriť pôsobnosť našich vzdelávacích aktivít a materiálov
- pokračovať s podporovaním preventívnych opatrení
- zvýšiť dosah na miestnych obyvateľov, novinárov a ostatné skupiny
- začať výskum využívaním kamery, telemetrie a genetickej analýzy
- hľadať sponzorov a partnerov pre spomínané aktivity na Slovensku aj vo svete

POĎAKOVANIE

Projekt B.E.A.R.S. v rokoch 2003-06 sponzorovali: WWF Dánsko c/o WWF Danube-Carpathian Programme Office vo Viedni, ako aj organizácia Alertis - fund for bear and nature conservation, WSPA, The Slovak Wildlife Society s programom ecotourizmu "Wolves, Bears & Eagles", I. Sherlock, M. Cornish, Reproservis Liptovský Mikuláš, The British Trust for Conservation Volunteers, The People's Trust for Endangered Species. Za asistenciu pri realizácii projektu patrí poďakovanie týmto ľuďom: K. Sooš, M. Kacian, S. Beťková st., L. Beťko, E. Tyson, M. Wechselberger, L. Dudová, K. Laučíková, J. Dvorská, J. Šabolová Sisaková, zoológovia a environmentálni pracovníci z národných parkov predovšetkým M. Hubková, T. Kizek - SAŽP, R. Medal - Centrum environmentálnych aktivít, Trenčín, M. Kassa - ŠOP SR, R. Pado - OZ Tatry, Spoločnosť Safety in Bear Country a všetci dobrovoľníci.

LITERATÚRA

- BEŤKOVÁ S. & RIGG R. 2004: Po stopách medvedov. Slovak Wildlife Society, Liptovský Hrádok.
- RIGG R. & BALEKOVÁ K. 2003: Komplexné riešenie problému synantropných medvedov (*Ursus arctos*). Sloboda zvierat, Bratislava.
- WECHSELBERGER M., RIGG R. & BEŤKOVÁ S. 2005: An investigation of public opinion about the three species of large carnivores in Slovakia: brown bear (*Ursus arctos*), wolf (*Canis lupus*) and lynx (*Lynx lynx*). Slovak Wildlife Society, Liptovský Hrádok.